

Eiropas Komisija tiesu sistēmas efektivitātes jautājumos (CEPEJ)

Tiesnešu tehnoloģiju mācību programmas paraugs

PIEŅEMTS CEPEJ 46. PLENĀRSĒDĒ (2026. GADA 18.–19. JŪNIJĀ)
CEPEJ(2026)8

Franču valodas izdevums:

Eiropas Tiesu efektivitātes komisijas (CEPEJ) paraugprogramma tiesnešu apmācībai tehnoloģiju jomā.

Šajā dokumentā izteiktie viedokļi ir autoru atbildība un ne vienmēr atspoguļo Eiropas Padomes oficiālo politiku.

Atļauts reproducēt fragmentus (līdz 500 vārdiem), izņemot komerciālos nolūkos, ja tiek saglabāta teksta integritāte, fragments netiek izmantots ārpus konteksta, nesniedz nepilnīgu informāciju vai citādi nemaldina lasītāju par teksta būtību, apjomu vai saturu. Avota teksts vienmēr jānorāda šādi: „© Eiropas Padome, publicēšanas gads”. Visi pārējie pieprasījumi par dokumenta pilnīgu vai daļēju reproducēšanu/tulkošanu jāadresē Dokumentu un publikāciju sagatavošanas nodaļai (SPDP) vai publishing@coe.int.

Visa pārējā sarakste saistībā ar šo dokumentu jāadresē Eiropas Komisijai tiesu sistēmu efektivitātes jautājumos (CEPEJ) vai cepej@coe.int

Vāka dizains un makets:

Eiropas Komisija tiesu sistēmas efektivitātes jautājumos (CEPEJ), Cilvēktiesību un tiesiskuma ģenerāldirektorāts, DG1, Eiropas Padome

Foto: Shutterstock

© Eiropas Padome, 2026. gada jūnijs

Saturs

KOPĒJAIS KĀRTĪBAS APRAKSTS	2
1. Ievads	3
2. Mērķi	4
3. Mērķa grupas	5
4. Principi	6
5. Tiesnešu zināšanu un prasmju vajadzības	6
6. Metodika	7
Mācību metodes	7
Nepārtraukta novērtēšana un atgriezeniskā saite	8
Pieejami mācību materiāli	8
Paaudžu atšķirību ņemšana vērā	8
Pasniedzēju atlase	9
7. Ierosināto apmācību programmu saturs	9
7.1. Pamatprasmes: IKT	9
7.2. Vidējā līmeņa zināšanas: datu un sistēmu drošība	10
7.3. Augsta līmeņa zināšanas: mākslīgais intelekts	10
7.4. Kursi tiesu priekšsēdētājiem: vadība digitālajā tieslietu sistēmā	10
8. Apmācības moduļi	11
8.1. Apmācības modulis pamatzināšanu apguvei	11
8.2. Apmācības modulis vidējā līmeņa zināšanu apguvei – drošība	12
8.3. Apmācības modulis, kas sniedz padziļinātas zināšanas – mākslīgais intelekts	13
8.4. Apmācības modulis tiesu priekšsēdētājiem – vadība digitālajā tieslietu sistēmā	14
8.5. Apmācības moduļi specializētas apmācības nodrošināšanai	15
Pielikums – piemēri un laba prakse	17

KOPĒJAIS KLŪDU APRAKSTS

Tiesu sistēmu straujā digitalizācija un mākslīgā intelekta (AI) parādīšanās ir radikāli mainījusi tiesnešu lomu un pienākumus. Atzīstot šīs būtiskās pārmaiņas un jaunās problēmas, Eiropas Padomes Eiropas Tiesu efektivitātes komisija (CEPEJ) ir izstrādājusi parauga mācību programmu par jaunajām tehnoloģijām⁽¹⁾, kuras mērķis ir nodrošināt tiesnešiem iespēju orientēties un vadīt darbu digitāli pārveidotā vidē

Digitālā transformācija tiesu sistēmās sākās jau pirms vairākiem gadu desmitiem, bet pēdējos gados tā ir paātrinājusies līdz ar mākslīgā intelekta attīstību. Šī pārmaiņa prasa ne tikai operatīvas prasmes darbā ar tehnoloģiskajiem rīkiem; tā prasa tiesvedības pamatprincipu pārskatīšanu un liek tiesnešiem izvērtēt gan tehnoloģiju, jo īpaši mākslīgā intelekta, integrācijas tiesvedības procesos potenciālu, gan riskus.

Eiropas Padomes Pamatkonvencija par mākslīgo intelektu, cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu, kā arī ES Mākslīgā intelekta likums uzsver nepieciešamību nodrošināt pietiekamu digitālo kompetenci tieslietu nozares speciālistiem. Tāpēc apmācībai jākoncentrējas uz jauno tehnoloģiju izmantošanu, vienlaikus pieejot tām no ētiskā, juridiskā un kritiskā viedokļa.

Paraugmācību programma ir izstrādāta, lai (1) nodrošinātu tiesnešus ar pamatzināšanām, kas nepieciešamas darbam digitālajā tiesu vidē, (2) piedāvātu pieredzējušiem tiesnešiem pastāvīgas apmācības iespējas par jaunākajiem digitālajiem rīkiem, tostarp uz mākslīgo intelektu balstītiem risinājumiem, un (3) atbalstītu profesionālo izaugsmi un tādu tiesu vadītāju sagatavošanu, kuri ir kompetenti tehnoloģijām balstītā tiesu pārvaldībā.

Paraugprogramma balstās uz šādiem galvenajiem pīlāriem: sistemātiska, uz vajadzībām balstīta sākotnējā un tālākizglītība; specializēta apmācība tiesu iestāžu vadītājiem; jaukto, interaktīvo un uz pieredzi balstīto mācību metožu izmantošana; sadarbība resursu koplietošanā starp valsti un Eiropas apmācību tīkliem; kā arī regulāra atgriezeniskā saite un mācību programmas pielāgošana, lai tiktu līdzī tehnoloģiskajiem sasniegumiem.

Paraugprogramma ir sadalīta četrās pielāgotās programmās:

1. *Pamatzināšanas – IKT*: izpratne par digitālo tiesvedību, privātumu, datu aizsardzību, tiesu digitālajām pārvaldības sistēmām, ētikas un deontoloģijas standartiem, kā arī pieejamību visiem.
2. *Vidējā līmeņa zināšanas*: datu un sistēmu drošība
Uz risku balstītas pieejas personas datiem, sistēmu drošībai un kiberdrošības incidentu pārvaldībai, kas pielāgotas jutīgajai tiesu jomai.
3. *Padziļinātās zināšanas – mākslīgais intelekts*: tehniskie pamati, ētiskie izaicinājumi, algoritmiskās neobjektivitātes cēloņi un sekas, kā arī kritiska izpratne par mākslīgā intelekta rīkiem un to ietekmi uz tiesu neatkarību un cilvēktiesībām.
4. *Līderība digitālajā tiesvedībā*: apmācība tiesu priekšsēdētājiem, tostarp pārmaiņu vadība, digitālā stratēģija un digitālo rīku izmantošana organizācijas, komunikācijas un snieguma vadības uzdevumu veikšanai.

Paraugprogramma sniedz praktiskas un uz nākotni vērstas vadlīnijas tiesu sistēmas apmācībai digitālajā laikmetā. Tās mērķis ir panākt līdzsvaru starp tehnisko kompetenču pilnveidošanu un tiesu neatkarības, kritiskās domāšanas un ētiskās atbildības saglabāšanu, tādējādi atbalstot tiesiskumu digitālās transformācijas apstākļos.

¹ Paraugprogramma balstās uz Lorenza Calcagno un Maria Giuliana Civinini (Itālija) darbu.

1. Ievads

1. Digitālajā laikmetā tiesnešu loma ir ievērojami mainījusies, un šajā strauji mainīgajā vidē rodas jauni izaicinājumi un pienākumi. Tehnoloģiju ieviešana tiesu sistēmu efektivitātes uzlabošanai sākas jau pirms daudziem gadiem un dažādās valstīs ir norisinājusies atšķirīgā tempā. Vairumā gadījumu šī transformācija ir novedusi pie tradicionālo tiesu darbību veikšanas jaunā veidā — sākot no lietu reģistrēšanas līdz tiesas sēžu vadīšanai.

2. Pēdējos gados mākslīgā intelekta (AI) pakāpeniskā integrācija tiesu sistēmās ir iezīmējusi dziļas pārmaiņas tiesvedībā. Rodas būtiski jautājumi par tiesvedības procesa pamatprincipiem: kā jaunas tehnoloģijas var integrēt, neapdraudot tiesiskuma pamatvērtības, un kādā mērā tās varētu mainīt vai pat aizstāt cilvēka līdzdalību tiesvedības procesos? Šis nozīmīgais izaicinājums prasa pārskatīt tiesnešu apmācību. Pirmkārt un galvenokārt ir būtiski skaidri izprast mākslīgo intelektu un zināt, kā efektīvi izmantot tā rīkus.

3. Daudzos dokumentos tiek uzsvērta nepieciešamība pēc apmācības, kas pielāgota tehnoloģiskajiem izaicinājumiem, ar kuriem saskaras tiesneši un tieslietu nozares speciālisti:

- Eiropas Padomes ieteikumā Rec(2001)2 par tiesu un juridisko informācijas sistēmu izstrādi un pārveidošanu rentablā veidā tika uzsvērts, cik svarīgi ir rūpīgi novērtēt apmācības vajadzības jau jebkuras digitalizācijas stratēģijas vai projekta sākotnējās fāzēs. Apmācības programma jāplāno sadarbībā ar lietotāju pārstāvjiem, kuru pieredze „pirmajā līnijā” ir būtiska, lai izstrādātu efektīvu apmācības sistēmu un iegūtu personāla atbalstu un sadarbību.
- Savā Atzinumā Nr. 26 (2023) „Virzība uz priekšu: palīgtehnoloģiju izmantošana tiesu sistēmā” Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE) atgādina, cik svarīga ir apmācība un darbaspēja, lai nodrošinātu, ka tiesu sistēma un tiesu administrācija var izmantot palīgtehnoloģijas pēc iespējas efektīvāk un lietderīgāk. Tajā norādīts, ka tiesu varai un tiesu administrācijai jānodrošina pienācīga informācija un apmācība par tehnoloģiju būtību un efektīvu izmantošanu. Tas ir būtiski, lai tehnoloģijas varētu efektīvi un rezultatīvi atbalstīt tiesnešu un tiesu darbinieku darbu.
- Eiropas Padomes Pamatkonvencijas par mākslīgo intelektu un cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu (CETS 225) 20. pantā ir noteikts: „Katra Puse veicina un sekmē atbilstošu digitālo kompetenci un digitālās prasmes visām iedzīvotāju grupām, tostarp specifiskas ekspertu prasmes tiem, kas ir atbildīgi par mākslīgā intelekta sistēmu radīto risku identificēšanu, novērtēšanu, novēršanu un mazināšanu.”
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2024. gada 13. jūnija Regulas (ES) 2024/1689, ar ko nosaka saskaņotus noteikumus par mākslīgo intelektu (Mākslīgā intelekta likums), 4. pants paredz, ka mākslīgā intelekta sistēmu sniedzējiem un ieviesējiem jāveic pasākumi, lai nodrošinātu pietiekamu mākslīgā intelekta izpratnes līmeni — kā definēts 3. pantā(56) – savam personālam un citām personām, kas to vārdā nodarbojas ar AI sistēmu darbību un lietošanu.
- Eiropas Tieslietu apmācības stratēģijā 2025.–2030. gadam (COM(2025) 801 galīgā redakcija) ir uzsvērts, ka tieslietu jomas digitālajai transformācijai jāietver tās lietotāju digitālās iespējas un kapacitātes stiprināšana un ka īpaša uzmanība jāpievērš tieslietu nozares speciālistu apmācībai. Atbalstot stratēģijas „DigitalJustice@2030” (COM(2025) 802 galīgā redakcija) mērķus, šajā Tieslietu apmācības stratēģijā aicināts veikt konkrētus pasākumus, lai veicinātu atbalstošu vidi tieslietu nozares speciālistu prasmju pilnveidošanai digitālo rīku un infrastruktūras izmantošanā. Šie pasākumi veicinās zināšanu paplašināšanu par ES un dalībvalstu materiālajām un procesuālajām tiesībām

, kas pielāgoti digitālās ekonomikas un sabiedrības vajadzībām, kā arī veicinās izpratni par digitalizācijas nepieciešamību.

- 2025. gada decembrī pieņemtās CEPEJ pamatnostādnes par ģeneratīvās mākslīgās intelektuālās sistēmas izmantošanu tiesās atkārtoti apstiprina, ka „ir jāizstrādā nepārtrauktas apmācības politika attiecībā uz jauniem ģeneratīvās mākslīgās intelektuālās sistēmas rīkiem, tiklīdz tie parādās, kā arī attiecībā uz paša mākslīgā intelektuālā sistēmas attīstību dažādās ar tieslietu jomu saistītās jomās (attēlu ģenerēšana, video, balsis utt.). Tiesu iestādēm būtu jāizveido sistemātiski mehānismi, lai tiesu sistēmas speciālistus informētu par jaunām AI iespējām un to potenciālo ietekmi uz tiesvedību. Tam būtu jāietver izpratne par jaunām AI radītu pierādījumu formām, „deepfake“ un sintētiska satura atklāšana, kā arī pielāgošanās mainīgajām digitālās manipulācijas metodēm, kas var ietekmēt tiesvedību. Šāda apmācība būtu regulāri jāatjaunina, lai atspoguļotu jaunākās tendences ģeneratīvās AI tehnoloģijas jomā un tās pielietojumu juridiskajā kontekstā. Lai nodrošinātu vienotu piemērošanu, varētu apsvērt standartizētu apmācības programmu izstrādi.”

4. Par tiesnešu apmācību atbildīgās iestādes (tiesnešu apmācības institūti, akadēmijas vai centri, kā arī tiesas un aģentūras), kas darbojas visās dalībvalstīs, kā arī Eiropas Tiesnešu apmācības tīkls (EJTN) jau sen ir sākušas piedāvāt apmācības pasākumus, kas bieži vien ir vērsti uz to, kā izmantot tiesu sistēmas rīcībā nodotos tehnoloģiskos rīkus. Pēdējos gados uzmanība ir pievērsta mākslīgajam intelektam. Joprojām tiek izstrādāta visaptveroša stratēģija, kuras mērķis ir sniegt tiesnešiem norādījumus par to, kā pareizi izprast un izmantot šo tehnoloģiju.

5. Paraugprogramma neaptver tehnoloģisko apmācību, kas nav saistīta ar tiesu sistēmu un tiesvedību. Tā ir vērsta uz dažādām tiesu sistēmas jomām, kurās tehnoloģijas rada jaunas tiesības un pienākumus vai liek pārskatīt esošās juridiskās situācijas. Piemēri ietver atbildību par produktu, atbildību par kaitējumu, ko rada AI rīki, arvien izplatītākus un sarežģītākus kibernetiskus, kā arī klasisko krimināltiesību jēdzienu pārskatīšanu (piemēram, nozieguma izdarīšanas vieta un līdzdalība).

6. Paraugprogramma balstās uz šādiem dokumentiem: CEPEJ Ētikas hartu par AI izmantošanu tiesu sistēmās un to vidē;² CCJE „Magna Carta“ un atzinumiem, jo īpaši Atzinumu Nr. 4 (2003) par tiesnešu apmācību un Atzinumu Nr. 26 (2003) par palīgtehnoloģiju izmantošanu tiesu sistēmā;³ CEPEJ rīki, kas sniedz norādījumus un garantijas dalībvalstīm un juridiskajiem profesionāļiem, kuri tiesu sistēmās izmanto IKT un AI, lai uzlabotu tiesvedības efektivitāti un kvalitāti;⁴ Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūra; EJTN un valstu tiesnešu apmācības institūtu pieredze.

2. Mērķi

7. Paraugprogramma ir paredzēta iestādēm, kas vēlas izpildīt savas institucionālās saistības, lai nodrošinātu tiesu sistēmas darbinieku tehnoloģisko kompetenci. Valstu iestādes, kas atbild par tiesnešu apmācību, varētu to izmantot kā iedvesmas avotu, lai nodrošinātu apmācību saskaņā ar kopējiem starptautiskajiem standartiem, kas ir efektīvas tiesu sadarbības priekšnoteikums, savukārt atsevišķiem tiesnešiem tā kalpos kā ceļvedis apmācības pienākumu veikšanai.

8. CEPEJ ir izstrādājusi tehnoloģiju mācību programmu tiesnešiem ar šādiem mērķiem:

A. tiesnešu karjeras sākumā nodrošināt mērķtiecīgu apmācību par tiesu sistēmas digitalizāciju, aptverot galvenās tehnoloģijas, ko izmanto tiesu darbības pārvaldībā;

² <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>

³ <https://www.coe.int/en/web/ccje/ccje-opinions-and-magna-carta>

⁴ <https://www.coe.int/en/web/cepej/cepej-working-group-cyber-just>

B. nodrošināt tiesnešiem iespēju apgūt prasmes darbā ar tehnoloģiskajiem rīkiem, sākot no elektroniskajām lietu reģistrācijas sistēmām līdz jaunākajiem risinājumiem, kas balstās uz mākslīgo intelektu;

C. atbalstīt visu tiesnešu nepārtrauktu profesionālo attīstību, tostarp padziļinātu un specializētu apmācību.

9. Šiem mērķiem jābalstās uz šādiem pīlāriem:

- I. **Sākotnējā un nepārtraukta apmācība:** visiem tiesnešiem būtu jāsaņem sistemātiska apmācība digitālajā kompetencē, aptverot mākslīgā intelekta rīku izmantošanu, datu aizsardzību un tehnoloģiju ētiskās sekas tiesvedībā. Šai apmācībai būtu jābūt pielāgotai gan jauno, gan pieredzējušo profesionāļu vajadzībām.
- II. **Specializētas apmācības vadītājiem:** Tiesu iestāžu vadītājiem jānodrošina mērķtiecīgas apmācības pārmaiņu vadībā un komunikācijā, lai viņi varētu vadīt savas iestādes digitālās transformācijas procesā.
- III. **Metodika:** Apmācībās jāapvieno e-mācības, klātienes moduļi, grupu diskusijas un pieredzes apguve, iesaistot gan tehniskos ekspertus, gan juridiskos speciālistus.
- IV. **Pieklūve materiāliem:** Apmācību resursi būtu jāapkopo, jāatlasa un jāpadara pieejami pastāvīgai izmantošanai un patstāvīgai apguvei.
- V. **Sadarbība un zināšanu apmaiņa:** tiek veicināta dalība valstu un Eiropas tiesu apmācību tīklos, lai dalītos ar labu praksi, pieredzi un resursiem.
- VI. **Ekspertu grupas:** Būtu jāizveido specializēta tiesnešu ekspertu grupa, kas vadītu plaša mēroga apmācības un noteiktu visefektīvākos AI rīkus digitālajai tiesvedībai. Šai grupai būtu arī galvenā loma tiesu vadlīniju izstrādē par AI pareizu lietošanu.
- VII. **Atsauksmes un pielāgošana:** Apmācības programmas un vadlīnijas ir regulāri jāpārskata un jāatjaunina, lai tās atspoguļotu tehnoloģiskos sasniegumus, tiesiskās izmaiņas un praktisko pieredzi.

3. Mērķa grupas

10. Mācību programma jāpielāgo tiesu varas dažādo grupu konkrētajām vajadzībām un pieredzei.

Jaunieceltie tiesneši: personas, kas sāk savu karjeru un kurām nepieciešama pamatīga izpratne par digitālajām sistēmām un AI, kā arī izpratne par tehnoloģiju ētiskajām un juridiskajām sekām tiesu sistēmā.

Pieredzējuši tiesneši: tiesneši ar ievērojamu pieredzi analogā vidē, kuriem ir nepieciešams atjaunināt savas prasmes, lai efektīvi izmantotu digitālos rīkus un AI, kā arī izprastu mainīgos riskus un iespējas.

Tiesu vadītāji un tiesu administratori: personas, kas atbild par pārmaiņu vadību, jauno tehnoloģiju ieviešanu un saziņu ar ieinteresētajām pusēm. Viņiem nepieciešama padziļināta apmācība vadības, pārmaiņu vadības, digitālās stratēģijas un uz tehnoloģijām balstītas tiesu pārvaldības jomā.

Specializētie tiesneši: tiesneši, kuri pilda savus pienākumus jomās, kurās procesuālo īpatnību vai izskatāmo lietu dēļ plaši tiek izmantoti digitālie rīki (piemēram, civillēmumu izpilde, maksājumu rīkojumi, sērijveida civillietas, sarežģītas krimināllietas utt.).

Specializētie tiesneši un juridiskie eksperti: tiem, kuri darbosies kā apmācītāji, mentori vai ekspertu grupu locekļi, ir nepieciešamas padziļinātas zināšanas par konkrētām tehnoloģijām, mākslīgā intelekta sistēmām un normatīvajiem aktiem.

4. Principi

11. Saskaņā ar principiem, kas izklāstīti daudzos starptautiskos dokumentos⁵ un atzīstot tiesnešu un tiesu varas būtisko lomu tiesiskuma nodrošināšanā,⁶ apmācībai jābalstās uz noteiktiem pamatprincipiem.

- Apmācība ir gan pienākums, gan tiesības ikvienam tiesu varas pārstāvim; tādējādi visiem tiesnešiem būtu jāgarantē piekļuve tehnoloģiskajai apmācībai.
- Apmācību, tostarp tehnoloģisko apmācību, jānodrošina organizācijai, kas darbojas tiesu varas koordinācijā un uzraudzībā, piemēram, Tieslietu padomei vai Tiesnešu apmācības institūtam, sadarbībā ar valsts iestādi. Pat ja digitalizāciju un tehnoloģiskās inovācijas tiesu sistēmā galvenokārt pārvalda Tieslietu ministrija, apmācības tiesu varas uzraudzība jānodrošina, izmantojot atbilstošus sadarbības instrumentus.
- Apmācības galvenais mērķis ir paaugstināt tiesnešu profesionalitāti un nodrošināt viņus ar nepieciešamajiem rīkiem, lai viņi varētu pildīt savus pienākumus neatkarīgi un objektīvi, nevis sniegt viņiem gatavus risinājumus.
- Programmās būtu jānodrošina līdzsvars starp tehnisko kompetenču attīstību un kritiskās domāšanas prasmēm, lai nodrošinātu, ka jaunās informācijas tehnoloģijas atbalsta, nevis aizstāj tiesu argumentāciju un lēmumu pieņemšanas procesus. Kā uzsvērts CEPEJ vadlīnijās par ģeneratīvās mākslīgās intelektuālās sistēmas izmantošanu tiesās (§ 2.2.1.3.): „Saskaņā ar konstitucionālajiem un tiesiskajiem noteikumiem jurisdikcijas pilnvaras pieder vienīgi tiesnešiem. Lēmumu pieņemšana, juridiskā argumentācija un pierādījumu izvērtēšana nedrīkst tikt deleģēta ģeneratīvām mākslīgā intelekta sistēmām; šādas sistēmas drīkst izmantot vienīgi palīguzdevumiem vai sagatavošanās darbiem, kas atbalsta, bet nekad neaizstāj tiesu iestādes cilvēcisko spriedumu.”

5. Tiesnešu zināšanu un prasmju vajadzības

12. Tiesvedības jomā visās Eiropas Padomes dalībvalstīs ir notikusi digitalizācija, lai gan tās pakāpe ir atšķirīga. Pēdējos gados mākslīgā intelekta rīki bieži ir ieviesti kā daļa no sarežģītākiem digitālajiem resursiem, piemēram, lietu automātiskajā sadalē.⁷ Līdztekus pašu izstrādātu vai uz administrācijas sniegtajām tehniskajām specifikācijām balstītu konkrētu rīku ieviešanai ir kļuvis plaši izplatīts komerciālu AI rīku nodrošināšana tiesnešiem kā daļa no administrācijas iegādātajām programmatūras „pakotnēm”.⁸

13. Šo rīku nodrošināšana prasa, lai katrs tiesnesis prastu lietot digitālos rīkus, spētu izmantot sistēmas, neveicot īpašas aktivizēšanas procedūras,⁹ un lai

⁵ ANO Pamata principi par tiesu varas neatkarību – Bangaloras deklarācija (1985), Eiropas Padomes Rekomendācija Nr. R (94) 12 par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un lomu, Eiropas Padomes Eiropas harta par tiesnešu statusu (1998), CCJE atzinums Nr. 4, ENCJ minimālie standarti tiesnešu apmācības jomā (2010–2011), CCJE Tiesnešu Magna Carta (2010), EJTN Tiesnešu apmācības principi (2015), IOJT Deklarācija par tiesnešu apmācības principiem (2017), EJTN, Tiesnešu apmācības stāvoklis Eiropā, <https://ejtn.eu/news/a-new-study-sheds-light-on-the-state-of-judicial-training-in-europe/>

⁶ Eiropas Kopienų Tiesas (EKT) spriedums lietā C-64/16, kurā tiek konstatēta cieša saikne starp tiesu neatkarību un tiesiskumu; Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT), lieta „Guðmundur Andri Astráðsson pret Islandi” (GC), SPANO, „Tiesiskums kā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas ceļvedis: Strasbūras tiesa un tiesu varas neatkarība”, Teisé, 202.

⁷ CEPEJ resursu centrs par kibertiesībām un mākslīgo intelektu satur informāciju par 176 sistēmām, kas pašlaik tiek izmantotas tiesu iestādēs, un sniedz visaptverošu pārskatu par inovācijām tiesu sistēmās. <https://www.coe.int/en/web/cepej/resource-centre-on-cyberjustice-and-ai>; sk. arī CEPEJ AIAB – Mākslīgā intelekta konsultatīvās padomes – 1. AIAB ziņojumu par mākslīgā intelekta (AI) izmantošanu tiesu sistēmā, kas balstīts uz informāciju, kas iekļauta resursu centrā par kibertiesībām un mākslīgo intelektu <https://rm.coe.int/cepej-aiab-2024-4rev5-en-first-aiab-report-2788-0938-9324-v-1/1680b49def>.

⁸ Piemēram, Itālijā katrs tiesnesis strādā ar Microsoft Office programmatūras paketi, par kuras iegādi ir vienojusies un kuru ir iegādājusies Tieslietu ministrija, un kurā ir iekļauts Copilot.

⁹ Skatīt <https://rm.coe.int/cepej-2025-18final-en-draft-guidelines-on-the-use-of-generative-ai-for/48802a4ad1>, vadlīniju

2.1.7 43. punkts: „Mākslīgā intelekta ieviešanai tiesvedībā jābūt caurskatāmai un automatizētai. Lai nodrošinātu noteiktību un konsekventi, tiesnešiem nevajadzētu veikt konkrētas darbības, lai aktivizētu sistēmu; tās izmantošana jānosaka iepriekš ar procesuālajiem tiesību aktiem.”

saprast to ietekmi, lai atklātu un labotu tehnoloģiju izraisītās procesuālās kļūdas un piemērotu atbilstošus korektīvos pasākumus.

14. Lai gan šādu uz mākslīgo intelektu balstītu rīku ieviešana ārpus eksperimentālās stadijas joprojām ir ierobežota, pastāv reāls spiediens izmantot ģeneratīvo mākslīgo intelektu tiesu sistēmā. Komerčiālo ģeneratīvā mākslīgā intelekta lietojumprogrammu plašā pieejamība un to iespējamā iekļaušana tiesnešu oficiālajā tehnoloģiskajā „rīku komplektā” padara konkrētu apmācību būtisku un steidzamu.

15. Šīm apmācībām jāsākas ar skaidru izpratni par AI rīkiem, tostarp to iespējām un ierobežojumiem, kā arī par nepārtrauktas kritiskas izvērtēšanas nozīmi. Tiesnešiem jāspēj atpazīt, kad AI var nozīmīgi atbalstīt viņu darbu un kad tā var radīt kļūdas, neobjektivitāti vai pārmērīgu rīcību. Lai saglabātu tiesu sistēmas integritāti, apmācībai jānostiprina kritiskā spriestspēja. Tiesnešiem jāpaliek modriem pret pašapmierinātību un jāuztur neatkarība, nodrošinot, ka AI ģenerētie rezultāti nekad neaizstāj cilvēka loģisko domāšanu. Lai gan AI var sniegt palīdzību, atbildība par lēmumu pieņemšanu un pierādījumu un argumentu izvērtēšanu vienmēr jāuzņemas tiesnesim.

16. Juridisko profesiju pārstāvjiem būtu jāattīsta arī pamatīgas tehniskās zināšanas, tostarp pamata prasmes darbā ar AI un padziļināta izpratne par to, kā darbojas AI sistēmas.

17. Apmācībai jānodrošina tiesnešiem vairākas būtiskas prasmes:

Analizēt un apšaubīt: tiesnešiem būtu kritiski jāizvērtē AI ģenerētie rezultāti, apšaubot to loģisko pamatojumu un identificējot iespējamās neobjektivitātes faktorus, lai nodrošinātu, ka tie atbilst tiesiskajiem standartiem un pierādījumu prasībām.

AI izmantošanas novērtēšana: tiesnešiem jānovērtē, kad ir piemēroti izmantot AI rīkus tādiem uzdevumiem kā efektivitātes uzlabošana vai informācijas iegūšana, un jāapzinās, kad to izmantošana varētu apdraudēt taisnīgumu, tiesiskuma ievērošanu vai cilvēka spriedumu.

Orientēties avotos: tiesnešiem jāapvieno tradicionālie juridiskie avoti ar AI balstītiem rīkiem un jāpārbauda AI rezultāti, salīdzinot tos ar autoritatīviem tradicionālajiem avotiem, lai nodrošinātu saskaņotību.

Izvairīties no neobjektivitātes: lai novērstu pārmērīgu paļaušanos („burbuļa efekts”) un saglabātu objektivitāti, tiesnešiem būtu jāuzskata AI par palīgu, jāpiešķir prioritāte cilvēka vadītai argumentācijai, kā arī aktīvi jāatpazīst un jāmazina kognitīvās neobjektivitātes.

6. Metodika

18. Runājot par tehnoloģisko apmācību, metodes izvēle ir izšķiroša. Tas saistīts ar tās divkāršo raksturu. Pirmkārt, tā aptver tēmas, kas nav daļa no tiesnešu kultūras mantojuma. Otrkārt, tās mērķis ir attīstīt jaunas prasmes un darba metodes, kas atšķiras no iepriekšējām. Atbalstam un efektivitātei jābūt līdzsvarotai ar kritisku kontroli. Tāpēc metodei jābūt iesaistošai un balstītai uz pieredzi, nodrošinot pašnovērtējuma iespējas.¹⁰

Mācību metodes

19. Mācību programmas efektivitāte ir atkarīga no mūsdienīgu, elastīgu un interaktīvu mācību metožu izmantošanas:

¹⁰ Piemērus skatīt rokasgrāmatās par tiesnešu apmācības metodēm vietnē <https://ejtn.eu/publications/> un Scuola Superiore della Magistratura, Quaderno n. 28 - Pētījuma ziņojums „Itālijas Tiesnešu skolas organizēto sākotnējās un tālākizglītības kursu vidēja termiņa un ilgtermiņa novērtējums” <https://www.scuolamagistratura.it/web/portalessm/nuovi-quaderni-ssm-frontend>

Jauktā mācīšanās: apvieno e-mācību moduļus ar klātienē nodarbībām, lai pielāgotos dažādiem mācīšanās stiliem un grafikiem.

Pieredzes mācīšanās: izmanto gadījumu izpēti, simulācijas, lomu spēles un praktiskos uzdevumus, lai nostiprinātu teorētiskās zināšanas.

Mācīšanās no kolēģiem un tīklošanās: veicina grupu diskusijas, sadarbības projektus un pieredzes apmaiņu starp dažādu jurisdikciju speciālistiem.

Tehnoloģiju izmantošana apmācībā: izmanto digitālos rīkus, piemēram, virtuālo realitāti, tiešsaistes platformas un interaktīvās prezentācijas, lai veicinātu iesaistīšanos.

Praktiskās nodarbības un rīku demonstrācijas: dalībnieki izmantos reālus programmatūras rīkus, eksperimentēs ar mākslīgā intelekta sistēmām un praktizēs digitālās procedūras kontrolētā vidē.

Uz scenārijiem balstīti novērtējumi: dalībnieki reaģē uz simulētiem incidentiem (piemēram, AI atbildes, kas ietver aizspriedumus vai viltus informāciju, manipulētus dokumentus, datu noplūdi vai AI sistēmas kļūmi), un viņu lēmumu pieņemšanas un reaģēšanas stratēģijas apspriež un novērtē kolēģu grupa un specializēts pasniedzējs.

Video un apmācības materiāli: Tradicionālos apmācību materiālus pārvērš par saistošu video saturu, izveidojot skaidras un informatīvas videoprezentācijas. Ir pieejami dažādi e-rīki, kas palīdz izstrādāt scenārijus, filmēt, montēt un izplatīt izglītojošos video.

Mentoring un mikromācīšana: Pieredzējuši tiesneši darbojas kā mentori saviem kolēģiem, sniedzot atgriezenisko saiti un vadot īsas mācību sesijas, lai praktizētu mācīšanas prasmes.

Mācību vizītes un starptautiskā pieredzes apmaiņa: Dalībnieki apmeklē tiesas vai iestādes, kurās tiek izmantotas modernas digitālās sistēmas, iepazīstas ar darba praksi un apmainās ar zināšanām ar kolēģiem no citām valstīm.

Nepārtraukta novērtēšana un atgriezeniskā saite

20. Mācību programma ir regulāri jānovērtē, izmantojot pašnovērtēšanas rīkus un atgriezeniskās saites mehānismus, lai to pielāgotu mainīgajām vajadzībām. Novērtējumi ir jāapkopo katra kursa vai apmācību sesijas beigās. Turklāt pūles ir jākoncentrē uz analīzi, kas aptver ilgāku laika periodu.¹¹

Pieejami mācību materiāli

21. Visiem resursiem jābūt pieejamiem pieejamos formātos, kurus var atkārtoti izmantot vietējās apmācībās vai apmācībās darba vietā, un tos jāatjaunina atbilstoši tehnoloģiju attīstībai. Visus pēc tēmām organizētos kursus varētu augšupielādēt apmācību iestādes tīmekļa vietnē vai specializētā platformā kopā ar attiecīgajiem noteikumiem, regulām, dokumentiem un prezentācijām. Pievienojot lietotāja saskarnes, tīmekļa vietni vai platformu var izmantot, lai sagatavotos kursam vai pašmācībai.

Paaudžu atšķirību ņemšana vērā

22. Metodes izvēloties, jāņem vērā paaudžu faktors. Lai gan vecums nav uzticams spēju rādītājs, tas tomēr korelē ar atšķirīgām mācīšanās preferencēm, kognitīvajiem modeļiem un tehnoloģiju izmantošanas līmeni. Izstrādājot efektīvu apmācību, šīs atšķirības ir jāņem vērā un jāveic atbilstošas pielāgošanas.

23. Dažiem apmācāmajiem ir augsta līmeņa digitālās prasmes, un viņi dod priekšroku izpētošai, pašnoteiktā tempā notiekošai un interaktīvai mācīšanai. Viņi ir arī gatavi eksperimentēt un risināt problēmas.

¹¹ Skatīt, piemēram: „[Tiesu sistēmas apmācības vidēja termiņa un ilgtermiņa novērtējums](#)”, EJTN 2023.

24. Citi apmācāmie var būt mazāk saskārušies ar straujām tehnoloģiskām pārmaiņām un strukturētu vadību. Šādos gadījumos acīmredzami var būt vēlamas soli pa solim veiktas demonstrācijas. Tehnoloģiskajā vidē viņi var izvēlēties riska izvairīšanās pieeju, baidoties no iespējamām darbības kļūdām. Ir būtiski nodrošināt drošas "smilšu kastes", kurās var pieļaut kļūdas bez jebkādam negatīvām sekām. Jāveicina atbalstoša un neizvērtējoša mācību vide, nodrošinot, ka speciālais žargons tiek lietots tikai tad, ja tas ir iepriekš izskaidrots.

25. Lai nodrošinātu pieejamību visiem, ir būtiski, lai mācību rīki atbilstu attiecīgajiem standartiem, piemēram, nodrošinot lielus, kontrastus attēlus; skaidru audio; vienkāršu navigāciju; alternatīvas klaviatūras izmantošanai; un regulējamu tempu.

Apmācītāju atlase

26. Izvēloties apmācītājus, jāņem vērā divi faktori: nepieciešamība pēc speciālām zināšanām un kolēģu savstarpējās zināšanu nodošanas nozīme. Tas radīs nepieciešamo vidi, lai apgūtu ar tiesībām nesaistītas zināšanas potenciāli strīdīgās vai neuzticamās jomās.

27. Ideāli būtu, ja pasniedzēji būtu tiesneši ar konkrētu pieredzi jauno tehnoloģiju jomā, kuri ir piedalījušies specializētos apmācībuursos vai izmēģinājuma pasākumos tiesās.

28. Lai nodrošinātu atbilstošu tehnoloģisko zināšanu nodošanu, pasniedzēju vidū būtu jāiekļauj arī datorzinātnieki vai citi attiecīgie speciālisti. Apmācības iestādēm būtu jānodrošina, ka zinātniskajiem pasniedzējiem ir atbilstoša izpratne par tiesu sistēmām un tieslietu un tehnoloģiju mijiedarbību. Tām būtu jāveicina šis mērķis, organizējot specializētus seminārus un jauktos apmācību kursus gan tiesnešiem, gan zinātniskajiem pasniedzējiem.

7. Ierosināto apmācību programmu saturs

7.1. Pamatzināšanas: IKT

29. Pamatapmācības programmā būtu jāiesaista pēc iespējas vairāk tiesnešu, un tajā kā fakultatīva sastāvdaļa varētu iekļaut moduli, kas veltīts **dažādās tiesu sistēmās izmantotajiem programmatūras risinājumiem**.

30. **Privātuma aizsardzība un personas datu aizsardzība** digitālajās tiesu sistēmās ir tiesvedības pamatprincipi, jo īpaši ņemot vērā pieaugošo paļaušanos uz digitālajiem rīkiem, apstrādājot jutīgu informāciju. Tāpēc apmācībā būtu jāuzsver tiesu darbinieku juridiskās saistības, apstrādājot personas datus, nodrošinot pilnīgu atbilstību pārvalstiskajiem instrumentiem, piemēram, Eiropas Padomes Konvencijai par fizisko personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi (Konvencija 108+) un Regulai (ES) 2016/679 — Vispārīgajai datu aizsardzības regulai (GDPR), kā arī valstu tiesību aktiem.

31. Gan no juridiskā, gan tehniskā viedokļa elektronisko tiesas lietu izmantošana ir kļuvusi par standarta praksi daudzās jurisdikcijās. Tāpēc ir būtiski, lai tiesu darbinieki skaidri izprastu attiecīgās **tehnoloģijas un normatīvo regulējumu, kas reglamentē tiesas dokumentu digitālo pārvaldību**. Tas uzlabos efektivitāti un nodrošinās tiesu sistēmas efektīvu darbību.

32. Piekļuves tiesu sistēmai nodrošināšana, izmantojot **digitālo tūlītējumu un attālinātos pakalpojumus**, kļūst arvien svarīgāka, jo tā ļauj tiesvedības procesus veikt savlaicīgi un efektīvi, izmantojot tādus mehānismus kā tiešsaistes tiesas sēdes un elektroniskus iesniegumus. Paātrinātā pāreja uz pakalpojumiem, kas nav klātienē, jo īpaši pēc pandēmijas, uzsver, cik svarīgi ir nodrošināt padziļinātu apmācību par tehnoloģijām, kas veicina digitālo pieejamību.¹²

¹² Lai atbilstītu valstis un tiesu iestādes pārejā uz digitālo tiesvedību saskaņā ar Eiropas standartiem, jo īpaši Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. pantu, CEPEJ ir izstrādājuši galvenos atsaucē dokumentus.

33. Ir būtiski pārzināt ētiku, **deontoloģiju un iespējamās disciplinārās sekas**, kas var rasties tehnoloģiju jaunprātīgas izmantošanas gadījumā.

7.2. Vidēja līmeņa zināšanas: datu un sistēmu drošība

34. Pēc pamatelementu apguves apmācībai jāvirzās uz jautājumiem, kas saistīti ar datu un sistēmu drošību digitālajā vidē. Šai sastāvdaļai jāatspoguļo tiesu sistēmās apstrādāto datu specifiskais raksturs un jutīgums, kā arī jāpievēršas iespējām un izaicinājumiem, kas rodas saistībā ar mākslīgā intelekta izmantošanu.

35. Ir nepieciešama rūpīga riska balstītu pieeju izvērtēšana, tostarp nosakot, kuras darbības var uzskatīt par „augsta riska”¹³ un kuras neietilpst šajā kategorijā.

7.3. Augstākā līmeņa zināšanas: mākslīgais intelekts

36. Apmācība par mākslīgo intelektu būtu jāapsver tiesu sistēmas nozīmīgas pārveides kontekstā. Lai gan jaunie izaicinājumi ir ļoti specifiski, ir būtiski atzīt, ka mākslīgais intelekts ir attīstībā esošu tehnoloģiju kopums, ko tiesu sistēmai būtu jāmacās efektīvi izmantot, vienlaikus pilnībā apzinoties ar to saistītos riskus. Šajā sakarā apmācībai būtu jāaptver šādas jomas:

- AI tehnoloģiju pamatelementi, tostarp izpratne par liela apjoma datu sistēmu būtiskajām īpašībām, potenciālu un ierobežojumiem.
- Mākoņdatošanas un ar to saistīto tehnoloģiju izpēti, ievērojot loģisku struktūru, kas atbilst datu analīzei, kā arī izskaidrojums par to, kā algoritmi saista ievadītos datus ar mākslīgā intelekta funkcionalitāti.
- Galvenās mašīnmācīšanās metodes un to saistība ar mākslīgo intelektu.
- Būtiskākie ētiskie principi un integrēta perspektīva par izaicinājumiem, kas saistīti ar mākslīgā intelekta rīku izmantošanu, piemēram, cilvēka cieņas, brīvības, pilsoņu tiesību ievērošana, nediskriminācija, nevienlīdzības mazināšana un sociālās kohēzijas veicināšana.¹⁴
- Tiesu neatkarības aizsardzība un potenciālie riski, ko šajā sakarā rada mākslīgais intelekts.
- Jaunu tehnoloģiju iespējamā attīstība, to ietekme uz tiesu sistēmas darbību un plašākas sociālās sekas.¹⁵

37. Tiesnešus, kuri ir pabeiguši padziļināto apmācību, varētu iekļaut studiju grupās, lai veicinātu nepārtrauktu mācīšanos. Viņi varētu darboties arī ekspertu grupās, ar kurām institūcijas var konsultēties, novērtējot mākslīgā intelekta rīku piemērotību izmantošanai tieslietu nozarē. Turklāt viņi veicinās digitālo kompetenču izplatīšanu vietējā līmenī, apmācot savus kolēģus un atbalstot digitālās kompetences plašāku attīstību.

7.4. Kursi tiesu priekšsēdētājiem: vadība digitālajā tieslietu sistēmā

38. Tiesu priekšsēdētājiem būtu jāsaņem tehnoloģiskā apmācība, kas aptver šīs tēmas, ļaujot viņiem optimāli izmantot pieejamos rīkus.¹⁶ Pašreizējā tieslietu sistēmas digitālās transformācijas kontekstā tas nozīmē šādu dokumentu apguvi:

Tie ietver 2021. gada vadlīnijas par videokonferencēm tiesvedībā, 2015. gada rokasgrāmatu par attālināto tiesas sēžu izmantošanu un attīstību, kā arī 2021. gada vadlīnijas par elektronisko tiesas dokumentu iesniegšanu (e-iesniegšanu) un tiesu digitalizāciju. Šie dokumenti būtu sistemātiski jāpiemēro, izstrādājot un īstenojot apmācību programmas.

¹³ Jēdziens „augsta riska” ir jāsaprot gan ES AI ACT konkrētajā kontekstā, gan plašākā kontekstā, ņemot vērā AI rīku ietekmi uz tiesu sistēmu un tiesnešu darbu.

¹⁴ Būtiskajās zināšanās būtu jāiekļauj Eiropas Tiesu padomes (CEPEJ) vadlīnijas par ģeneratīvās mākslīgās intelekta izmantošanu tiesās (2025).

¹⁵ Tām jābalstās uz kursu „Mākslīgais intelekts un cilvēktiesības”, ko 2024. gadā izstrādāja programma „Cilvēktiesību izglītība juridisko profesiju pārstāvjiem” (HELP).

¹⁶ Kā mācību materiāli varētu tikt izmantoti attiecīgie CEPEJ rīki, piemēram, vadlīnijas par elektronisko lietu iesniegšanu (e-filing) un tiesu digitalizāciju, rokasgrāmata par tiesu pārskata paneļiem un lietu uzkrājuma samazināšanas rīks.

- Izpratne par šīs pārveides nozīmi, saturu un attīstības virzieniem.
- Zināšanas par sistēmām un rīkiem, ko nodrošina tiesu pārvaldes iestāde (Tieslietu padome vai tieslietu ministrs).
- Spēja sazināties un autoritatīvi iesaistīties dialogā ar kolēģiem, nevēlīgiem vai skeptiskiem klausītājiem, pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem un lietotājiem.
- Zināšanas par sistēmām, kas paredzētas tiesas organizācijas plānošanai, uzraudzībai, pārbaudei un kontrolei, kā arī par tiesu iestādes kopējiem rezultātiem un atsevišķu tiesnešu darba ražīgumu.
- Spēja izmantot šīs sistēmas, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti, vienlaikus nodrošinot tiesu iestāžu tiesnešu neatkarību.
- Prasmes datu kvalitātes, drošības, darbības protokolu, testēšanas kritēriju, rezultātu kontroles prakses un pārredzamības uzlabošanas jomā.

8. Apmācības moduļi

8.1. Apmācības modulis pamatzināšanu apguvei – IKT

8.1.1. Mācību mērķi

- Veidot pamata digitālo kompetenci
- Izveidot stabilu izpratni par digitalizācijas galvenajiem elementiem tieslietu sistēmā un tehnoloģijām, kas ir izmantoto rīku pamatā
- Iepazīstināt ar galvenajiem mākslīgā intelekta un tehnoloģiju jēdzieniem tieslietu jomā
- Attīstīt spēju kritiski izvērtēt mākslīgā intelekta izmantošanas sekas tieslietu nozarē
- Veicināt izpratni par ētiskiem, juridiskiem un uz tiesībām balstītiem apsvērumiem

8.1.2. Elementi: četri apakšmoduļi/bloki

8.1.2.1. Digitālā tieslietu sistēma un digitālie rīki praksē

- Pārskats par digitālo transformāciju tieslietu jomā
- Tālstrādāšana
- Identifikācija, autentifikācija un elektroniskie paraksti
- Elektroniskā tiesas lieta
- Uz datiem balstīta informācijas pārvaldība un apstrāde
- Pārrobežu digitālās procedūras

8.1.2.2. Privātums un datu aizsardzība

- Pārzināt datu apstrādes noteikumus pārvalstiskā un valsts līmenī
- Ētiska un juridiski atbildīga rīcība
- Ievads datu jomā
- Privātuma un personas datu aizsardzības piemērošana.

8.1.2.3. Piekļuve tiesu iestādēm

- Vienlīdzīga un iekļaujoša piekļuve tiesu sistēmai.
- Digitālie piekļuves punkti tiesu sistēmai, tostarp izpratnes veicināšana, informācija un pakalpojumi iedzīvotājiem.
- Digitālā tūlītējība un tiešsaistes pakalpojumi.
- Piekļuve personām ar invaliditāti
- Digitālā satura izveide un rediģēšana.

8.1.2.4. Ievads mākslīgajā intelektā

- Ievads mākslīgā intelekta sistēmās: terminu vārdnīca.

- Tehnoloģiju pamatelementi juristiem.
- Principi un ētiskās vērtības: kritiska pieeja mākslīgā intelekta rīkiem; mākslīgā intelekta izmantošana saskaņā ar tiesiskuma pamatvērtībām un ētikas normām; tiesu neatkarības aizsardzība; Ētikas harta.
- Zināšanas par mākslīgā intelekta regulējumu, tostarp Eiropas Padomes Konvenciju par mākslīgo intelektu, cilvēktiesībām, demokrātiju un tiesiskumu, kā arī ES Mākslīgā intelekta aktu (Regula 1689/2024).

1. tabula: Pārskats par moduļa pamatzināšanām – IKT

Modulis	Tēmas	Metodika
1. Digitālā taisnīguma un digitālo rīku pielietojums praksē	✓ Kas ir digitālā taisnīguma ✓ Digitālie rīki	Interaktīvas lekcijas, e-mācības, praktiskas darbnīcas, simulācijas
2. Privātums un datu aizsardzība	✓ GDPR un valstu tiesību akti ✓ Ētika un personas dati	Praktiskie piemēri, grupu diskusijas, Eiropas tiesu prakses izpēte ar pasniedzēja palīdzību
3. Piekļuve tiesu iestādēm	✓ Digitālā iekļaušana	Lomu spēles, scenāriju analīze
4. Ievads mākslīgajā intelektā	✓ Kas ir mākslīgais intelekts? ✓ Mākslīgais intelekts tiesu procesos ✓ Ētika, cilvēktiesības, tiesiskums	Ekspertu lekcijas, video apmācības, praktiskas darbnīcas, scenāriju analīze, savstarpējā mācīšanās

8.1.3. Papildu elementi pamata apmācības paraugmoduļiem – IKT

39. **Sākotnējās apmācības** laikā dažādās metodes būtu jāpapildina ar **mentorēšanu** un **mikromācīšanu**.

40. Pieredzējuši tiesneši darbojas kā mentori saviem kolēģiem un jauniešiem tiesnešiem, sniedz atgriezenisko saiti un vada īsas mācību sesijas, lai praktizētu mācīšanas prasmes, tādējādi veicinot prasmju nodošanu un veidojot nepārtrauktas pilnveidošanās kultūru.

8.1.3.1. Īstenošana

- Apvienojiet metodes moduļos, lai panāktu maksimālu iesaistīšanos.
- Izmantojiet tehnoloģijas (virtuālo realitāti, tiešsaistes platformas), lai uzlabotu interaktivitāti.
- Veiciniet atgriezenisko saiti un pielāgojiet metodes dalībnieku vajadzībām.
- Nodrošiniet pieejamību un iekļaujošumu visos apmācību formātos.

8.1.3.2. Novērtēšana

- Īsi testi
- praktiskie uzdevumi,
- noslēguma grupas projekts

8.2. Apmācību modulis, lai nodrošinātu vidēja līmeņa zināšanas – drošība

8.2.1. Mācību mērķi

Kursu noslēgumā dalībnieki būs ieguvuši visaptverošu izpratni par riskiem, kas raksturīgi laikmetam, kurā valda izplatītas kiberdraudības, kā arī apzināsies tiesu informācijas konfidencialitātes aizsardzības izšķirošo nozīmi.

8.2.2. Moduļa saturs

- Sistēmu un ierīču drošība un aizsardzība
- Informācijas drošība un konfidencialitāte
- Drošības incidentu pārvaldība un ziņošana
- IKT ilgtspējīga izmantošana
- Riska pieeja tehnoloģijām

2. tabula: Pārskats par starpposma zināšanu moduli – drošība

Modulis	Tēmas	Metodika
Datu drošība un kiberriski	✓ Kiberdrošība ✓ Incidentu pārvaldība	Simulācijas vingrinājumi, ekspertu paneli, gadījumu izpēte

8.3. Apmācību modulis padziļinātu zināšanu apguvei – AI

8.3.1. Mācību mērķi

- Izprast ar mākslīgā intelekta izmantošanu saistītos izaicinājumus, iepazīstoties ar šādu sistēmu pamatloģiku, apgūt zināšanas par AI rīkiem, kas pašlaik tiek izmantoti tiesu sistēmās visā pasaulē, un pārdomāt tehnoloģiskās attīstības tendences un to ietekmi uz pamattiesību aizsardzību.
- Veicināt kritiskās domāšanas un ētiskās argumentācijas attīstību, kas ļautu tiesnešiem:
 - o novērtēt jaunas tehnoloģijas, izmantojot iedibinātus juridiskos un ētiskos kritērijus
 - o atzīt un kritiski novērtēt AI radīto rezultātu neobjektivitāti
- Veicināt izpratni par algoritmiskās neobjektivitātes cēloņiem un sekām.
- Nodrošināt tiesnešus ar stratēģijām, lai tiesu procesos identificētu, apšaubītu un mazinātu mākslīgā intelekta neobjektivitāti.
- Nostiprināt principu, ka, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus, ir būtiska cilvēka uzraudzība un atbildība.

8.3.2. Elementi: pieci apakšmoduļi/bloki

8.3.2.1. Tehniskās zināšanas juristiem

- *Kas ir mākslīgais intelekts (un kas tas nav)*

Vispārīgs pārskats par AI kā datortehnoloģiju kopumu, kas paredzēts automatizētai informācijas apstrādei.

Atšķirība starp tradicionālajām uz noteikumiem balstītajām sistēmām un mašīnmācīšanās sistēmām. Modeļa lomas skaidrojums saistībā ar programmatūru un algoritmiem. AI konceptuālā nošķiršana saistībā ar juridisko lēmumu pieņemšanu: tīšas rīcības trūkums, semantiskā izpratne un atbildība.

- *Dati, mācīšanās un mākslīgā intelekta sistēmu uzticamība*

AI sistēmas dzīves cikla būtiskais apraksts: datu vākšana un atlase, apmācības fāze, validācija un izmantošana darbībā. Ievads kļūdu, generalizācijas un nenoteiktības jēdzienos. Diskusija par galvenajiem faktoriem, kas ietekmē sistēmu uzticamību (datu

kvalitāte, izmantošanas konteksts, atjaunināšana laika gaitā), atsaucoties uz neobjektivitātes parādībām un to ietekmi tiesu sistēmā.

8.3.2.2. AI un tieslietas: pašreizējā situācija

- Nacionālie un pārvalstiskie tiesību akti, neobligātie tiesību akti, salīdzinošie regulēšanas modeļi un starptautiskās vadlīnijas.
- AI balstīti praktiski rīki un prakse valstu un starptautiskā līmenī. CEPEJ resursu centrs par AI un kibertiesībām.
- Gūtās atziņas: kādi rīki uzlabo tiesvedības kvalitāti
- Ētika un cilvēktiesības
- AI izmantošana un cilvēktiesību aizsardzība. ECT un EKT tiesu prakse

8.3.2.3. AI un tiesas argumentācija

- AI lēmumu pieņemšanas procesā
- Ģeneratīvā mākslīgā intelekta izmantošana tieslietu jomā
- LLM un juridiskā argumentācija

8.3.2.4. Mākslīgais intelekts un pierādījumi

- AI faktu rekonstrukcijā
- Digitālie pierādījumi

8.3.2.5. AI un juridiskā izpēte

- Juridiskā izpēte mākslīgā intelekta ērā
- Digitālās tiesu prakses datubāzes izmantošana

3. tabula: Pārskata modulis – padziļinātās zināšanas – AI

Modulis	Tēmas	Metodika
1. Tehniskās zināšanas juristiem	✓ Mašīnmācīšanās pamati ✓ Algoritmu neobjektivitāte	E-mācības, ekspertu lekcijas, darbnīcas, rīku demonstrācijas, scenāriju analīze
2. Mākslīgais intelekts un tieslietas. Pašreizējā situācija	✓ Tiesību akti, noteikumi, vadlīnijas	E-mācības, ekspertu lekcijas, praktiskas darbnīcas, savstarpējā mācīšanās
4. AI un tiesu argumentācija	✓ Tiesu funkcijas pamatā	Praktiskas darbnīcas, scenāriju analīze, savstarpējā mācīšanās
4. Mākslīgais intelekts un pierādījumi	✓ Tehnoloģija un zināšanu ieviešana tiesas procesā	Ekspertu lekcijas, gadījumu izpēte, praktiskas nodarbības, scenāriju analīze
5. Mākslīgais intelekts un juridiskā izpēte	✓ Tradicionālā pētniecība pret digitālo/automatizēto pētījumi	Darbnīca, savstarpējā mācīšanās

8.4. Apmācību modulis tiesu priekšsēdētājiem – vadība digitālajā tieslietu sistēmā

8.4.1. Mācību mērķi

- Izpratne par pārmaiņām, ko tehnoloģijas rada tiesās
- Iemācīties, kā pārvaldīt šīs pārmaiņas, lai nodrošinātu tiesu sistēmas efektivitāti

8.4.2. Moduļa saturs

- Regulējuma sistēma: tiesas priekšsēdētāja pilnvaras un tieslietu digitalizācija
- Digitālā tieslietu sistēma: pašreizējā situācija
- Digitālie rīki vadības atbalstam
- Atbalsts tiesas un tiesnešu darba rezultātu novērtēšanai
- Tiesas virzīšana uz tehnoloģisko transformāciju

4. tabula: Pārskats par moduli „Digitālā vadība”

Modulis	Tēmas	Metodika
1. Vadība digitālajā tieslietu sistēmā	✓ Pārmaiņas vadība	E-mācības, vadības semināri, praktiskie seminārs, savstarpējā mācīšanās, uzsverot konkrētu profesionālo lietderību

8.5. Apmācības moduļi specializētas apmācības nodrošināšanai

41. Tiesneši, kuri pabeiguši padziļināto apmācību, var iesaistīties tehnoloģiju ieviešanā vai mentorēšanā, kā arī apmācībā kā pasniedzēji gan valsts, gan vietējā līmenī. Šiem tiesnešiem būtu jānodrošina atbilstoši apmācības moduļi.

42. Valsts un pārvalstiskā līmenī būtu jāizveido pasniedzēju tīkls, kam ir pieredze tehnoloģiju apmācībā, lai veicinātu labas apmācību prakses apmaiņu, izmēģinājuma projektus, eksperimentālas aktivitātes un AI rīku novērtēšanu.

8.5.1. Mācību mērķi

- Attīstīt padziļinātas zināšanas par konkrētām tehnoloģijām un AI sistēmām.
- Sagatavot dalībniekus darbam kā pasniedzējiem, mentoriem vai konsultantiem.

8.5.2. Moduļu saturs (saraksts nav izsmeļošs)

- Nozarei specifiski rīki (piemēram, e-izsoles, digitālās atbalsta sistēmas)
- Augsta riska mākslīgā intelekta sistēmas
- Jaunu informācijas tehnoloģiju rīku plānošana un ieviešana
- Pieaugušo izglītības principi
- Tehnoloģiju apmācību izstrāde un nodrošināšana
- Salīdzinošie pētījumi
- Sadarbība ar Eiropas kolēģiem
- Jauno tehnoloģiju novērtēšana
- Dalība izmēģinājuma projektos

5. tabula: Pārskats par specializēto apmācību moduļiem

Modulis	Tēmas	Metodika
1. Speciālie AI lietojumi	✓ Nozarei specifiski rīki (piemēram, e-izsoles, digitālās atbalsta sistēmas) ✓ Augsta riska mākslīgā intelekta sistēmas ✓ Jaunu informācijas tehnoloģiju rīku plānošana un ieviešana	Praktiskās nodarbības, uz projektiem balstīta apmācība, mikromācīšana
2. Pasniedzēju apmācība	✓ Pieaugušo izglītības principi ✓ Tehnoloģiju apmācības izstrāde un vadīšana apmācību	E-mācības, audiovizuālie rīki, simulācijas, mācīšana, atgriezeniskās saites sesijas

3. Starptautiskā labākā prakse	✓ Salīdzinošie pētījumi ✓ Sadarbības tīklu veidošana ar Eiropas kolēģiem	Mācību vizītes, ekspertu apmaiņa
4. Pētniecība un inovācija	✓ Jauno tehnoloģiju novērtēšana ✓ Dalība izmēģinājuma projektos	Pētniecības projekti, sadarbības platformas

Pielikums – piemēri un laba prakse

1. Nepārtraukta novērtēšana un atgriezeniskā saite

Tāpat kā dažādas tiesu sistēmas apmācības iestādes, arī EJTN izmanto programmatūru MENTIMETER⁽¹⁷⁾ lai kursu sākumā un beigās novērtētu dalībnieku zināšanas un viedokļus. Lai novērtētu apmācību ietekmi, tiek uzdoti tie paši daudzizvēles jautājumi.

Piemēri jautājumiem, kas tika uzdoti mākslīgā intelekta un tieslietuursos 2024. un 2025. gadā:

- Kāda ir jūsu reakcija uz tehnoloģiju un mākslīgā intelekta pieaugošo nozīmi?
- Kā jūs novērtētu jauno informācijas tehnoloģiju izmantošanu tieslietu nozarē?
- Vai jūs izmantojat ģeneratīvās mākslīgā intelekta lietojumprogrammas?
- Ko jūs uzskatāt par pozitīvu mākslīgā intelekta aspektu?
- Kādām būtu jābūt attiecībām starp tehnoloģijām un tiesnešiem?
- Kāda ir Vispārīgās datu aizsardzības regulas (GDPR) 22. panta galvenā ideja attiecībā uz mākslīgo intelektu tieslietu jomā?
- Kad tiek piemērots Vispārīgais datu aizsardzības regulas (GDPR) un Tiesībaizsardzības direktīva?
- Kāpēc datu aizsardzība ir tik svarīga, izmantojot mākslīgo intelektu tiesā?
- Vai tendenciozas mākslīgā intelekta sistēmas ir nelikumīgas?
- Kas ir „izskaidrojama” mākslīgā intelekta sistēma?
- Kādus personas datus var nodot čātbotam?

2. Modularizēta zināšanu attīstības programma

Francijas Nacionālā tiesnešu skola (École Nationale de la Magistrature) piedāvā padziļinātu digitālo ciklu, kas sastāv no 13 apmācību dienām, sadalītām piecos moduļos. Šie moduļi ietver mācību vizīti ārzemēs un ir paredzēti tiesnešiem, tiesu sekretāriem un Tieslietu ministrijas ierēdņiem.

1. modulis: Pamati. Digitālās kultūras ekosistēma. 2. modulis:

Prasmes augsta līmeņa projekta vadīšanai.

3. modulis: Digitālo tehnoloģiju izpēte. 4. modulis:

Salīdzinājums ar ārvalstu sistēmu. 5. modulis:

Izmeklēšana, žūrija un secinājumi.

Itālijas Tiesnešu skola organizē daudzmoduļu kursu, kas veltīts spriedumu sagatavošanas metodēm saistībā ar mākslīgo intelektu un elektroniskajām tiesvedībām. No tehnoloģiskā viedokļa kursā tiks izpētīts tiesas argumentācijas process, tiesību aktu interpretācija, atbilstoša valoda un stils, pienākums norādīt pamatojumu, kā arī datu bāzes veidošana, pamatojoties uz lietas būtību. Kursu veido trīs tīmekļa semināri un viena noslēguma diena klātienēs nodarbībās.

Vēl viena kursu sērija ir veltīta krimināltiesībām un tehnoloģijām:

1. Tehnoloģiskais pamats mākslīgā intelekta sistēmu izmantošanai krimināltiesību jomā: to darbības princips, piedāvātās iespējas un radītie riski

2. Krimināltiesības mākslīgā intelekta laikmetā

3. Izmeklēšana un kriminālprocesa tiesības mākslīgā intelekta laikmetā

Spānijas Tiesnešu skola piedāvā kursu, kas sastāv no 13 moduļiem: ievads mākslīgajā intelektā; ētiskie principi un ētiskās ietekmes, kā arī pamattiesību ietekmes novērtēšana; nediskriminācija, dzimumu aizspriedumi un iekļaujošība mākslīgajā intelektā; Eiropas Savienības Regula par mākslīgo intelektu, Spānijas „Sandbox” un AESIA; mākslīgā intelekta pārvaldība; un tiesu uzraudzība pār publisko algoritmu izmantošanu. Kursā tiek aplūkoti arī algoritmiskā tiesu prakse, mākslīgais intelekts darba vietā, civiltiesiskā atbildība un mākslīgais intelekts, mākslīgā intelekta ietekme uz kriminālizmeklēšanām, Digitālo tiesību harta un Eiropas Deklarācija par digitālajām tiesībām un principiem, intelektuālais īpašums un mākslīgais intelekts, mākslīgā intelekta pielietojums valsts pārvaldē, mākslīgais intelekts komerciesībās un neirotiesībās.

¹⁷ <https://www.mentimeter.com>

3. Mentorings sākotnējā apmācībā

Itālijā sākotnējā apmācība ilgst 18 mēnešus, no kuriem seši mēneši, lai gan ne nepārtraukti, notiek Scuola Superiore della Magistratura (Augstākajā tiesnešu skolā).

Kursus, kas veltīti jaunajiem tiesnešiem MOT – Magistrati di Tribunale (tiesu tiesneši) –, apmeklē mentors – pieredzējis tiesnesis, kurš sadarbojas ar skolas valdi un par kursa vadību atbildīgo tiesnesi, un kura konkrētais uzdevums ir uzraudzīt apmācības pasākumus un atbalstīt dalībniekus arī ārpus mācību stundām, atbildot uz jautājumiem, nodrošinot materiālus un palīdzot risināt konkrētus gadījumus vai ētiski sarežģītas situācijas. Pat pēc kursa beigām tutoris paliek atsaucē punkts, sniedzot palīdzību un iedvesmu.

4. Praktiskā nodarbība: tradicionālā pētniecība pret digitālo/automatizēto pētniecību

Tradicionālā pētniecība pret digitālo/automatizēto pētniecību

Dalībniekiem tiek piedāvāta juridiska problēma vai faktu juridiska klasifikācija, un viņiem tiek lūgts veikt pētījumu papīra arhīvos, digitālajos arhīvos ar burtiskām un semantiskām meklēšanas sistēmām, digitālajos arhīvos ar mākslīgā intelekta meklēšanas sistēmām, kā arī komerciālās mākslīgā intelekta lietojumprogrammās. Nodarbības beigās dalībniekiem jāsalīdzina rezultāti, apsverot atšķirības starp tiem un šo atšķirību iemeslus, kā arī novērtējot izsmeltošumu, kvalitāti un uzticamību.

Jānovērtē pētījuma rezultātu atbilstība juridiskajiem pamatprincipiem un noteikumiem par savas tiesību sistēmas interpretāciju.

Vienaudžu vadītā diskusijā dalībniekiem tiks lūgts apsvērt atšķirības starp dažādiem pētījumu veidiem un visefektīvākos un drošākos pētījumu veikšanas veidus, izmantojot AI rīkus.

Šo metodi piemēroja darba grupas seminārā „JUST fAIr II”, ko organizēja École Nationale de la Magistrature (ENM) un kas notika Parīzē no 2026. gada 11. līdz 13. februārim. Dažādām augsta riska mākslīgā intelekta sistēmām tika uzdots piemērot uzturlīdzekļu tiesības konkrētai lietai, kurā bija iesaistīts nepilngadīgais, kurš dzīvo dalībvalstī kopā ar vecāku A. Tika aprakstīta vecāka A finansiālā situācija, savukārt vecākam B, kurš dzīvo citā dalībvalstī, bija apmeklējuma tiesības katrā otrajā nedēļas nogalē un skolas brīvdienās. Pēc dažādu uzdevumu formulēšanas vairākām mākslīgā intelekta sistēmām tika uzdots, ņemot vērā datu kopumu, piemērot attiecīgās dalībvalsts tiesību aktus konkrētajai lietai. Tajā pašā laikā darba grupā iesaistītie tiesneši turpināja juridisko diskusiju, balstoties uz „cilvēcisko pieeju” tam pašam scenārijam. Pēc tam tika salīdzināti.

5. Kursi tiesu priekšsēdētājiem

Itālijas Tiesnešu skola regulāri organizē kursus tiesu priekšsēdētājiem un topošajiem vadītājiem. Kursu mērķis ir stiprināt dalībnieku juridiskās un vadības kompetences, un tie ir vērsti uz juridisko principu, organizācijas dinamikas un centrālo un perifēro tiesu struktūru savstarpējo attiecību izpratnes padziļināšanu. Viens no galvenajiem mērķiem ir uzlabot tiesnešu vadības spējas, tostarp saistībā ar viņu atbildību tādās jomās kā tehnoloģijas, resursu pārvaldība un jauni izaicinājumi. Katrā kursā vairākas nodarbības/moduļi ir veltīti tehnoloģiskajām inovācijām. Piemēram, 2023. gada otrajā semestrī tika organizēti divi moduļi par informācijas un komunikāciju tehnoloģijām — pirmais bija veltīts visām tiesu iestādēs ieviestajām lietojumprogrammu sistēmām, bet otrajā tika padziļināti pētīti digitalizācija civillietu un krimināllietu jomā, kā arī tika organizēti moduļi par tiesu statistiku, snieguma rādītājiem un projektu vadību, tostarp organizatoriskās programmas izstrādei JC tiešsaistes platformā.

6. Pasniedzēju tīkls

Eiropas Tiesu apmācības tīkla (EJTN) veicinātā **EJTN Digitālo vēstnieku programma 2026** ir stratēģiska iniciatīva, kuras mērķis ir atbalstīt tiesu sistēmu digitālo transformāciju visā Eiropas Savienībā, attīstot kopīgu un ilgtspējīgu digitālo kultūru tiesu sistēmā. Balstoties uz 2025. gada programmas pozitīvajiem rezultātiem, programma vērsta uz digitālo kompetenču stiprināšanu, sadarbības uzlabošanu un strukturētas zināšanu izplatīšanas veicināšanu starp Eiropas tiesnešiem un tiesu sistēmas speciālistiem.

Programmas mērķis ir nodrošināt tieslietu nozares speciālistus ar padziļinātām zināšanām un prasmēm, kas atbilst Eiropas standartiem tiesu sistēmu digitalizācijas galvenajās jomās, vienlaikus veicinot pārrobežu dialogu un savstarpēju mācīšanos. Uzsvars tiek likts uz reizināšanas efekta nodrošināšanu valstu līmenī, kurā apmācītie dalībnieki veicina paraugprakses izplatīšanu un atbalsta kapacitātes stiprināšanas iniciatīvas savās attiecīgajās tiesu sistēmās. Šajā kontekstā programma veicina digitālo pieeju saskaņošanu krimināltiesību, civiltiesību un administratīvo tiesību jomās, stiprinot saskaņotību un savstarpējo uzticību starp valstu sistēmām. 2026. gada programma ir vērsta uz prioritārām tēmām, kas saistītas ar tieslietu sistēmas digitālo attīstību, tostarp digitālo tiesību piemērošanu, drošu elektronisko identifikāciju un autentifikāciju, iekļaujošu piekļuvi tiesu sistēmai digitālajā vidē, uz datiem balstītu informācijas pārvaldību un kiberdrošību, īpašu uzmanību pievēršot drošības incidentu pārvaldībai un ziņošanai par tiem. Izskatot šīs tematiskās jomas, programma risina gan iespējas, gan izaicinājumus, kas saistīti ar tiesu darbības pieaugošo digitalizāciju.

Programmas ietvaros paredzēts, ka EJTN digitālie vēstnieki darbosies kā pārmaiņu veicinātāji, sekmējot izpratni par digitālajiem jautājumiem, atbalstot digitālo prakšu efektīvu ieviešanu valstu līmenī, stiprinot profesionālos tīklus un veicinot pieredzes apmaiņu starp jurisdikcijām.

7. Tematiskie gadījumu pētījumi

Tiesas sēdes attālināti un piekļuve tiesu

sistēmai. Scenārijs:

Pandēmijas dēļ tiesa pāriet uz attālinātām tiesas sēdēm. Lietas dalībniekam ar invaliditāti ir grūtības piekļūt digitālajai platformai, kā rezultātā tiek nokavēti termiņi un viņš nespēj pilnvērtīgi piedalīties.

Diskusijas jautājumi:

- Identificēt pieejamības problēmas un juridiskās saistības.
- Ieteikt risinājumus, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi.
- Apsveriet līdzsvaru starp efektivitāti un taisnīgumu.

Datu aizsardzības un privātuma

scenārijs:

Tiesa gatavojas ieviest jaunu elektronisko lietu pārvaldības sistēmu. Izmēģinājuma posmā tiesnesis atklāj, ka visiem tiesas darbiniekiem, nevis tikai tiem, kuri strādā ar konkrēto lietu, ir piekļuve jutīgiem personas datiem (tostarp medicīniskajām kartēm).

Diskusijas jautājumi:

- Noteikt juridiskos un ētiskos riskus saskaņā ar Vispārīgo datu aizsardzības regulu (GDPR) un valstu tiesību aktiem.
- Ierosiniet tehniskos un procedurālos aizsardzības pasākumus.
- Apspriediet tiesneša atbildību privātuma aizsardzībā.

Datu privātuma dilemma

Scenārijs:

Ģeneratīvās mākslīgās intelektuālās sistēmas rīks prasa augšupielādēt pilnas lietas dokumentācijas, ieskaitot jutīgus personas datus, uz mākoņpakalpojumu.

Uzdevums:

- Identificējiet privātuma un datu aizsardzības riskus.
- Apspriediet atbilstību Vispārīgajai datu aizsardzības regulai (GDPR) un tiesu konfidencialitātes prasībām.
- Ieteikt drošas datu apstrādes prakses.

Kiberdrošības incidenta scenārijs:

Izspiešanas programmatūras uzbrukums ir vērsts pret tiesas digitālo infrastruktūru, bloķējot piekļuvi lietu materiāliem un draudot publiskot konfidenciālu informāciju, ja netiks samaksāts izpirkums.

Diskusijas jautājumi:

- Izklāstiet tūlītējus pasākumus incidenta pārvaldībai.
- Apspriediet juridiskos un ētiskos apsvērumus, reaģējot uz kiberdraudiem.
- Novērtējiet ilgtermiņa stratēģijas kiberdrošības uzlabošanai.

AI tiesu lēmumu pieņemšanā**Scenārijs:**

Tiesa ievieš ar mākslīgo intelektu darbinātu rīku, lai palīdzētu pieņemt lēmumus par drošības naudu. Rīks izmanto vēsturiskos datus, lai prognozētu bēgšanas risku. Pēc vairākiem mēnešiem rodas bažas, ka rīks nesamērīgi bieži iesaka atteikt drošības naudu noteiktām demogrāfiskām grupām.

Uzdevums:

- Analizējiet iespējamās algoritmisko aizspriedumu avotus.
- Novērtējiet tiesneša lomu AI ieteikumu pārskatīšanā.
- Ierosiniet veidus, kā nodrošināt taisnīgumu un pārredzamību.

Kritiskā domāšana un ģeneratīvā mākslīgā**intelektuāla scenārijs:**

Tiesa izmēģina ģeneratīvās mākslīgās intelektuālās sistēmas rīku, kas izstrādā tiesas lēmumu sākotnējās versijas, balstoties uz lietu materiāliem un juridiskajām datu bāzēm. Tiesneši tiek aicināti pārskatīt, rediģēt un pabeigt šos projektus. Vienā lietā tiesnesis pamanīja, ka AI izveidotajā projektā ir atsauces uz juridiskiem precedentiem, kas nepastāv, un tajā ir iekļauts pamatojums, kas, lai gan šķiet ticams, tomēr nav pamatots ar lietas faktiem.

Uzdevums:

- Izpētiet, kā pārbaudīt AI ieteikumu precizitāti un uzticamību
- Nosakiet, kādus jautājumus tiesnešiem vajadzētu sev uzdot par AI procesu un rezultātu?
- Ierosiniet aizsardzības pasākumus un labāko praksi ģeneratīvās mākslīgās intelektuālās sistēmas rīku izmantošanai?
- Apspriediet tiesneša atbildību, izmantojot ģeneratīvās AI rīkus

Pārmērīga paļaušanās uz AI

Scenārijs:

Tiesnesis, kam trūkst laika, pieņem AI sagatavoto projektu, to minimāli pārskatot, kā rezultātā galīgajā spriedumā rodas faktu kļūda.

Uzdevums:

- Apspriediet šādas rīcības ētiskos, deontoloģiskos un disciplināros aspektus
- Apspriediet automatizācijas radīto aizspriedumu riskus.
- Noteikt AI pilnvaru deleģēšanas robežas.
- Izstrādāji pārbaužu sarakstu atbildīgai AI izmantošanai.

Halucinēto precedentu scenārijs:

AI izveidotajā projektā kā precedenti ir minēti trīs gadījumi. Pārskatot tos, jūs atklājat, ka divi no tiem neeksistē.

Uzdevums:

- Noteikt riskus, kas saistīti ar paļaušanos uz AI ģenerētiem citātiem.
- Apspriediet pārbaužu protokolus.
- Ierosiniet darba plūsmu, lai veiktu AI rezultātu pārbaudi.

Priekšstatu ietekmēta**argumentācija:**

AI izstrādātais projekts konsekventi iesaka vieglus sodus vīriešiem, kuri apsūdzēti par vardarbību ģimenē pret sievu vai partneri, kura ir iesaistījusies ārlaulības attiecībās.

Uzdevums:

- Analizējiet iespējamās neobjektivitātes avotus mācību datos.
- Apspriediet tiesneša pienākumu atpazīt un novērst neobjektivitāti.
- Ierosiniet metodes, kā pārbaudīt AI rezultātu taisnīgumu.

Digitālo pierādījumu**scenārijs:**

Civillietā puses iesniedz digitālos pierādījumus, tostarp e-pastus, tērzēšanas žurnālus un videoierakstus ierakstus. Viena no pusēm apgalvo, ka pierādījumi ir tikuši vilti.

Uzdevums:

- Novērtējiet digitālo pierādījumu pieņemamību un autentiskumu.
- Izpētiet digitālo dokumentu pārbaudes metodes.
- Apspriediet digitālo pierādījumu ietekmi uz procesaāļajām tiesībām.